

12. *Rubinstein M.* Rubinstein on Derivatives. — London; Chicago: Risk Book, 1999. — 485 p.
13. *Rubinstein M.* Implied Binomial Tree // Journal of Finance. — July 1994. — 49. — № 3. — P. 771—818.
14. *Shreve S. E.* Stochastic Calculus for Finance I: The Binomial Pricing Model. — New York: Springer-Verlag New York LLC., 2004. — 208 p.
15. *Силантьєв С. О.* Менеджмент похідних фінансових інструментів: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2010. — 279 с.
16. www.cboe.com — Сайт Чиказької опціонної біржі (CBOE).
17. www.bis.org — Сайт банку: Bank for International Settlements.

Надійшла до редакції 25.05.11 р.

УДК 65.012

В. О. Грінченко, аспірантка,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІНСТРУМЕНТИ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто теоретичні передумови використання інструментарію стратегічного фінансового контролінгу. Зроблено пропозиції щодо класифікації завдань та відповідних їм інструментів, які використовуються підсистемою стратегічного фінансового контролінгу на підприємстві. Здійснено порівняння стратегічного планування та контролінгу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: стратегічний фінансовий контролінг, інструменти стратегічного фінансового контролінгу, стратегічне планування.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены теоретические предпосылки использования инструментария стратегического финансового контроллинга. Разработаны предложения по классификации задач и соответствующих им инструментов, используемых подсистемой стратегического финансового контроллинга на предприятии. Осуществлено сравнение стратегического планирования и контроллинга.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: стратегический финансовый контроллинг, инструменты стратегического финансового контроллинга, стратегическое планирование.

ANNOTATION. The article reviews the theoretical background of strategic financial controlling instrument. Made proposals for classification

tasks and corresponding tools used system strategic financial controlling in the enterprise. Comparison of strategic planning and controlling.

KEYWORDS: strategic financial controlling, financial controlling tools of strategic, strategic planning.

Актуальність. Тенденції до постійного зростання складності та динамічності бізнес-середовища вітчизняних підприємств, посилення конкуренції та якісна зміна її характеру зумовлюють необхідність прикладання з боку керівників підприємств значних зусиль щодо створення ефективного механізму функціонування підприємства. Такі тенденції зумовлюють пошук новітніх методів стратегічного управління організацією фінансів з метою набуття нових та підтримання набутих конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим особливо актуальним стає вивчення сутності стратегічного фінансового контролінгу і визначення його місця в системі керування підприємством.

Постановка проблеми. Стратегічний фінансовий контролінг є принципово *новою* концепцією в управлінні будь-яким підприємством, яка здатна забезпечити підтримку внутрішнього балансу економіки підприємства й ефективного його розвитку через формування об'єктивної інформації про витрати та доходи, що дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення. Він забезпечує прогностичний результат діяльності та ефективний зворотний зв'язок, переводить управління підприємством на новий рівень, інтегруючи та спрямовуючи діяльність різних служб і підрозділів на виконання найважливіших завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом дослідженню різних аспектів фінансового контролінгу приділяється значна увага. Серед зарубіжних дослідників цим питанням займалися: Р. Д. Акофф, І. Ансофф, Г. Мінцберг, Х. Віссем, М. Портер, М. Блауг, Дж. Фокс, Дж. Ван Хорн, Б. Хьюстон, Р. Манн, Е. Майер, М. Калверт, Дж. Стонхаус, Дж. Майк, С. Фінкельштейн, Х. Й. Фольмут, Д. Хан, Д. Майлз, М. Еддоус, Х. Штіглер, А. М. Кармінський, С. Г. Фалько, А. Г. Примак, Є. А. Уткін та інші. Результати досліджень розкривають теоретичні та практичні аспекти застосування фінансового контролінгу з урахуванням особливостей розвитку національних економік, разом з тим підкреслюється необхідність та важливість використання фінансового контролінгу в управлінні діяльністю підприємств.

В Україні питання фінансового контролінгу досліджували І. О. Бланк, В. М. Геєць, В. П. Савчук, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко, О. О. Терещенко, Н. Чухрай, М. Пушкар, Л. Сухарева та ін., в роботах яких також розглянуто питання теоретичного і практичного характеру щодо використання фінансового контролінгу в секторі реальної економіки.

Частина дослідників ототожнюють фінансовий контролінг з управлінським обліком, інші вважають, що управлінський облік є лише складовою частиною фінансового контролінгу, який є набагато ширшим поняттям. Слід відмітити, що дослідження вітчизняних та російських науковців зосереджують увагу на оперативних аспектах фінансового контролінгу і практично не розглядають питання теорії та практики стратегічного фінансового контролінгу.

Мета статті — теоретичне дослідження інструментів стратегічного фінансового контролінгу і визначення їхньої ролі у процесі стратегічного фінансового управління підприємством.

Викладення основного матеріалу. *Стратегічний фінансовий контролінг* — комплекс функціональних завдань, інструментів та методів з координації стратегічного планування та контролю для забезпечення довгострокового управління фінансами, вартістю та ризиками. Стратегічний фінансовий контролінг координує функції стратегічного планування, контролю і стратегічного інформаційного забезпечення. Стратегічний фінансовий контролінг повинний забезпечувати керівництво підприємства й інших користувачів релевантною інформацією про стратегію підприємства.

До *об'єктів стратегічного фінансового контролінгу* відносять відносні дані про витрати, ціни, попит, фінансове положення як у масштабі структурних підрозділів підприємства, так і підприємства в цілому.

Стратегічний контролінг є цілісною системою, яка включає в себе:

- пошук інформації за межами підприємства (зовнішньої) про конкурентів і її аналіз;
- визначення залежності між стратегічною позицією, обраною компанією, і очікуваним застосуванням внутрішньої звітності підприємства з погляду стратегічного позиціонування;
- одержання конкурентної переваги за рахунок аналізу способів скорочення витрат і ланцюжку цінності й оптимізації факторів витрат.

Вважаємо за доцільне розглядати функціональне призначення та інструментарій стратегічного фінансового контролінгу в контексті підсистем *планування, управління та аналітичної роботи* (див. рис. 1 та 2).

Рис. 1. Класифікація завдань стратегічного фінансового контролінгу

(побудовано автором)

На рис. 1 приведено класифікацію завдань і задач, які має виконувати стратегічний контролінг. Даний перелік завдань може бути розширений залежно від таких факторів, як галузь діяльності компанії, стадія життєвого циклу, рівень автоматизації бізнес-процесів та власне бачення керівництва і власників філософії фінансового контролінгу в компанії.

Інструментарій фінансового контролінгу переважно пов'язаний з такими напрямками діяльності компанії, як менеджмент, маркетинг, фінанси. Разом з тим, цей інструментарій комплексно об'єднується в системі фінансового контролінгу, що робить її в сучасних умовах досить цінною та унікальною, оскільки об'єднує

в собі інформацію з різноманітних сфер функціонування підприємства.

Разом з тим керівники та власники компаній мають досить уважено підходити до формування відповідного набору інструментарію стратегічного фінансового контролінгу. Для цього необхідно враховувати галузеві особливості діяльності, стадію життєвого циклу, перспективи розвитку, конкуренцію, мотивацію співробітників та ін. [1, 2].

Для виконання поставлених завдань стратегічний фінансовий контролінг використовує, окрім загальних підходів, власний специфічний інструментарій, який класифіковано на рис. 2. При введенні в дію певного інструментарію стратегічного фінансового контролінгу важливим моментом є врахування управлінської позиції підприємства.

Рис. 2. Інструментарій стратегічного фінансового контролінгу
(побудовано автором)

Також інструментами стратегічного фінансового контролінгу є аналіз кривої здатності до навчання, аналіз життєвого циклу, аналіз ланцюга доставки, аналіз логістичного ланцюжка, лінійне програмування, аналіз сценаріїв, аналіз потенціалу [3].

Компанія повинна здійснити аналіз передумов і можливостей вибору оптимальної комбінації *основних* інструментів стратегічного фінансового контролінгу та ув'язати їх із тими завданнями, які можуть ставити перед собою бізнес-суб'єкти. Набір інструментарію стратегічного фінансового контролінгу має бути дуже гнучким для забезпечення своєчасного реагування на відповідну ситуацію на ринку.

В дослідженні [3] здійснено систематизацію інструментарію стратегічного фінансового контролінгу за фазами циклу (облік, аудит, планування, моніторинг та контроль) та за ієрархічною ознакою (макро-, мезо- та макрорівень управління компанії). Використання інструментів стратегічного фінансового контролінгу пронизує всі рівні управління — від найнижчого (лінійного керівництва) до найвищого (рівня ТОП-менеджменту).

Практика показує, що успішна фінансово-господарська діяльність підприємства залежить приблизно на 70 % від стратегічної спрямованості, приблизно на 20 % — від ефективності оперативного управління і на близько 10 % — від якості виконання поточних завдань. Виходячи з цього, на загальний успіх діяльності підприємства впливають: якість стратегічного аналізу; реальність стратегічного планування; рівень реалізації стратегічних завдань [4].

З огляду на вищезазначене здійснимо аналіз співвідношення цілей та завдань стратегічного планування та стратегічного фінансового контролінгу, подавши його результати у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

ПОРІВНЯННЯ ЦІЛЕЙ І ЗАВДАНЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ І СТРАТЕГІЧНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Ознака порівняння	Стратегічне планування	Стратегічний фінансовий контролінг
Цілі	1. Формалізація параметрів кінцевої стратегічної позиції компанії. 2. Спрямування діяльності у довгостроковій перспективі і оцінювання її результатів.	3. Забезпечення життєдіяльності підприємства. 4. Антикризова політика. 5. «Навігатор» руху підприємства до поставлених цілей розвитку підприємства

Продовження табл. 1

Ознака порівняння	Стратегічне планування	Стратегічний фінансовий контролінг
Завдання	6. Оптимізація фондів грошових коштів, взаємовідносин з бюджетом, банками, вищими органами, своїми працівниками. 7. Встановлення раціональних пропорцій розподілу фінансових ресурсів на господарські потреби (розширення та перерозброснення виробництва). 8. Визначення доцільності та економічної ефективності запланованих капіталовкладень	9. Участь у встановленні кількісних і якісних цілей підприємства, розроблення альтернативних стратегій. 10. Визначення критичних зовнішніх і внутрішніх альтернатив, що лежать в основі стратегічних планів. 11. Визначення основних підконтрольних показників згідно зі встановленими стратегічними цілями. 12. Порівняння планових (нормативних) і фактичних значень показників з метою виявлення причин, винуватців і наслідків виявлених відхилень

Як бачимо, стратегічний фінансовий контролінг є передумовою ефективного стратегічного планування, оскільки вирішує основні *методичні* питання з кількісного та якісного вимірювання та *інтерпретації* фінансової стратегії компанії.

Висновки. Отже, *метою стратегічного фінансового контролінгу* є формування інформації про можливі пріоритетні напрямки розвитку стратегії бізнесу підприємства шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків при зіставленні даних про витрати, ціни, попит, фінансове положення та ін. з аналогічними даними конкурентів, а також уживання заходів по регулюванню відхилень і оптимізації співвідношення «витрати — прибуток».

Стратегічний фінансовий контролінг можна розглядати як спеціальну саморегульовану систему методів та інструментів, спрямованих на функціональну підтримку менеджменту підприємства (зокрема фінансового менеджменту), яка охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль та внутрішній консалтинг.

Підприємства, які використовують інструментарій стратегічного фінансового контролінгу, можуть отримати значний економічний ефект за рахунок спрощення процедур інформаційного забезпечення щодо здійснення фінансово-господарської діяльності, а також якісної системи планування і контролю.

Література

1. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях / [А. М. Карминский, Н. И. Оленев, А. Г. Примак, С. Г. Фалько]. — 2-е изд. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 256 с.
2. *Фольмут Х. Й.* Инструменты контроллинга / Х. Й. Фольмут Пер. с нем. — М.: Омега, 2007. — 128 с.
3. *Карцева В. В.* Систематизація інструментарію контролінгу на підприємстві: теоретичний аспект. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2010. — с. 118—127.
4. *Підлипна Р. П.* Стратегічне планування та контроль у системі контролінгу на підприємстві. Науковий вісник національного лісотехнічного університету України. — 2009. — Вип. 19.2. — с. 255—261.

Статтю подано до редакції 15.04.11 р.

УДК 658.15

Д. М. Стащук, аспірант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОЦІНКА РИЗИКІВ КОНЦЕНТРАЦІЇ КРЕДИТНО-ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

АНОТАЦІЯ. В статті розглянуто можливості використання кривих концентрації для аналізу ризиків видачі великих кредитів та залучення великих депозитів. Запропоновано графічний та аналітичний способи ідентифікації та оцінки ризику концентрації, що дає змогу унаочнювати та вимірювати ризикованість кредитно-деPOSITИВНИХ операцій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ризик, крива концентрації, коефіцієнт концентрації, метод найменших квадратів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: В статье рассмотрены возможности использования кривых концентрации для анализа рисков выдачи крупных кредитов и привлечения крупных депозитов. Предложен графический и аналитический способы идентификации и оценки риска концентрации, что позволяет измерять рискованность кредитно-деPOSITИВНИХ операций.